bokštą. Aplink, 3 m gylyje, rasta kito -stambesnių akmenų - grindinio liekanų. Prie bokšto ir jis sunaikintas. Sluoksnyje tarp šių grindinių rastos dvi Jono Kazimiero monetos ir XVI, XVII a. datuojamų keramikos šukių. Išplėtus tyrimus, už akmenų plotų apvado ribų surastas O,8 m storio pamatas ir rūsio skliautas jo R pusėje. Siena ir skliautas išgriauti XX a., įrengiant inžinerines komunikacijas. Anot architekto S. Lasavicko, šis pastatas datuojamas renesansinės statybos laikotarpiu. Rūsio skliautas prišlietas prie ankstesnės gotikinės sienos, kuri rėmėsi į bokšto pamatus. Norint sužinoti tikslius keturkampio bokšto matmenis ir jo statybos laikotarpį bei atsakyti į kitus istorijos keliamus klausimus, būtini išsamesni ir ilgalaikiai archeologiniai tyrimai.

Birutė Lisauskaitė

Archeologiniai tyrimai Trakų pusiasalio pilyje

1992-1993 m. buvo tyrinėjama Trakų pusiasalio pilyje, šalia Aukų kalno. Tyrimus paskatino išlikusio autentiško sienos fragmento tarp griovio ir ŠR bokštelio (prie Bernardinų ežero) konservavimas.

Šioje teritorijoje, tokie tyrimai buvo vykdyti 1968 m. archeologo K. Meko. Jo ataskaitos nepavyko rasti, PRPI archyve saugomi tik architektūriniai apmatavimai, kuriuos atliko S. Mikulionis (PKI Nr. 5O-65/2917).

Mūrinė gynybinės sienos dalis pastatyta pakeičiant medinę ir vėliausiai visame Trakų pusiasalio pilies komplekse, nes ji buvo labiausiai nutolusi nuo galimų puolimo krypčių.

1383 m. rugsėjį Ordinas kartu su Vytautu apgulė Trakų pilį. Istoriko J. Ordos nuomone, tai buvusi pusiasalio pilis. Ją apgulėjai sugriovė. 139O m. Skirgailos įgula nesiryžo pilyje gintis, ją sudegino ir pasitraukė į Vilnių.

1394 m. Ordino magistras Konradas fon Jungingenas, su kariuomene grįždamas nuo Vilniaus, buvo sustojęs Trakuose. Apie jokius kovos veiksmus tais metais duomenų nėra. Taigi pilis po 1383 m. karų greičiausiai nebuvo atstatyta.

Žilberas de Lanua 1413 m. mini dvi pilis. Viena jų stovi atviroje vietoje, labai sena, apjuosta pylimu iš rąstų ir velėnų.

Šią istorinę informaciją patvirtina 1992-1993 m. archeologiniai tyrimai, kurių metu buvo atlikti Aukų kalną juosusių gynybinio griovio ir pylimo pjūviai.

Gynybinis griovys ir pylimas egzistavo vienu metu. Sistema įrengta, prieš tai plote išdeginus menkaverčius augalus. Apie tai liudija 5-7 cm storio pilkas sluoksnis su medžio anglies gabalėliais.

Gynybinis pylimas supiltas iš žvyro, iškasto greičiausiai iš griovio. Jo kraštai sutvirtinti iki 1 m storio akmeninio mūro sienelėmis. Sienelė, esanti prie Aukų kalno, buvo statoma šiek tiek nukasus šlaitą. Slenkančiam žvyrui sulaikyti, buvo įkasti netašyti O,14-O,2 m storio vertikalūs rąstai. Jie įkasti nuo kalno pusės, prilaikė horizontaliai vieną nuo kitos sudėtas lentas. Vėliau visa ši konstrukcija buvo užpilama kalkių skiediniu, nuo griovio pusės tvarkingai dedant akmenų mūrą ant 15-2O cm storio suplūkto molio sluoksnio. Griovio gylis - apie 2,7 m, dugnas beveik lygus. Arčiau Aukų kalno rastas 1-1,5 m pločio nuolaidėjančiomis sienelėmis griovys. Šio griovio paskirtį išaiškins tolesni tyrimai.

Grioviui netekus reikšmės, jis užslinko žemėmis. Čia rasta ir figūrinių plytų, analogiškų plytoms iš Aukų kalno.

Gynybiniame pylime išskirti du statybos etapai. Pirmajame etape pylimas supiltas iki 1-1,2 m aukščio. Išorinė pusė, kad neslinktų, sutvirtinta plūktu moliu, o viršuje įrengtos medinės užtvaros. Laikui bėgant už šios užtvaros susiformavo juodos žemės sluoksnis. Tyrimų metu joje rasta kaulų, buitinės keramikos, puodyninis ištęstos formos koklis. Siekiant pylimą sutvirtinti, virš šio sluoksnio sudėti dideli lauko akmenys. XIV a. pabaigoje, karų metu, šios užtvaros sudegė, liko tik pylimai, kuriuos ir matė flamandas Žilberas de Lanua. Tokie pylimai to laikotarpio gynybinių poreikių nebepatenkino, tad nulyginus žemėjantį ežero link reljefą, buvo pradėta statyti mūrinė gynybinė siena.

Sienos pamatai statyti ant O,22-O,25 m skersmens kryžmai sudėtų rąstų konstrukcijos. Pamatams apsaugoti nuo paplovimo O,9 m atstumu Bernardinų ežero pakrantės link įrengti bangolaužiai. Tai sienelė iš išilgai skeltų O,13-O,15 m storio ir O,25-O,32 m aukščio rąstų, nuolaidėjanti sienos link. Sienelės aukštis - iki O,5 m. Išorėje ji remiasi į vertikalius O,13-O,2 m skersmens kuolus. Tarpas tarp bangolaužio ir sienos užpildytas vidutinio dydžio akmenimis.

Sienos pamatas sumūrytas iš akmenų, rištų kalkių skiediniu. Tarpai užpildyti raudonų plytų gabalėliais. Aukščiau siena sumūryta iš raudonų 28,Ox8,O cm, 29,Ox9,O cm, 28,Ox 6,5 cm, 22,Ox7,O cm, 12,Ox8,O cm, 14,Ox8,O cm dydžio plytų. Plytų dydis įvairus, tačiau tuo pagrindu išskirti kažkokius atskirus etapus sunku. Gal tai padarys išsamesni architektūriniai tyrimai.